

НАРОДНА ОСВІТА Електронне наукове фахове видання

Включено до Переліку електронних наукових фахових видань України згідно з наказом Міністерства освіти і науки України 07.10.2015 № 1021 ISBN 966-8358-22-8 УДК 1.37

↻ Return to Розділ “Освіта за кордоном, історія освіти”
(https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6155)

Федів В. І., Олар О. І., Бірюкова Т. В. Історичний аспект виникнення і поширення кейс-методу

Федів В. І. (https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6212),
завідувач кафедри біологічної фізики та медичної інформатики Буковинського державного медичного університету, доктор фізико-математичних наук, професор;

Олар О. І. (https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6209),
доцент кафедри біологічної фізики та медичної інформатики Буковинського державного медичного університету, кандидат фізико-математичних наук;

Бірюкова Т. В. (https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6206),
доцент кафедри біологічної фізики та медичної інформатики Буковинського державного медичного університету, кандидат технічних наук

Історичний аспект виникнення і поширення кейс-методу

У статті наведено історичні факти щодо виникнення і впровадження кейс-методу в освіту, його застосування в сучасності.

Як інтерактивний метод навчання кейс-техніки дозволяють моделювати реальну ситуацію, сприяють розвитку аналітичних, дослідницьких, комунікативних навичок студентів, потрібних у професійній діяльності. Освітній процес, побудований на основі кейс-технології, – студентоцентричний, що відповідає сучасним педагогічним тенденціям.

Ключові слова: кейс-метод, історичні факти, освіта, студент.

Постановка проблеми. Згідно із сучасними вимогами щодо конкурентоспроможності фахівців медична освіта повинна бути інноваційною і безперервною впродовж усього творчого життя. Останнім часом серед сучасних технологій і методів навчання особливе місце у професійній освіті займає навчання за кейс-методом (case-study), орієнтованим на самостійну індивідуальну і групову діяльність студентів, у процесі чого вони набувають аналітичних, дослідницьких, комунікативних навичок. Освітній процес, побудований на базі кейс-технології, – студентоцентричний, що відповідає сучасним педагогічним тенденціям.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині накопичено значний досвід з впровадження кейс-технологій в освітній процес у всьому світі. Проблемам використання кейс-методу під час вивчення різних дисциплін у вищій школі присвячені роботи Ю. Сурміна [1], О. Сидоренко [2], П. Шеремети, В. Чуба, Г. Каніщенко [3], О. Смолянінової [4], В. Давиденко [5], Е. Михайлової [6], Н. Піскунової [7], О. Пилипенко, Н. Тітової [8] та ін. Кейс-метод активно застосовують у навчанні за кордоном: у США – Дж. Маан, Д. Крукшенк, Г. Сайкс, Т. Бердта, С. Смітт [9], Канаді – Г. Кардос [10], Англії – М. Райхельт, Р. Прінг, Австралії – А. Уотсон та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Застосування кейс-методу освітньому процесі дає значно більший ефект, ніж традиційне навчання, оскільки він є однією з дослідницьких технологій фахової підготовки. Постійне збільшення в медичних закладах вищої освіти обсягу навчального матеріалу, диференціація знань привели до необхідності включати в зміст навчальних дисциплін великі об'єми теоретичного і практичного матеріалу. За таких умов особливої значущості набуває інтенсифікація навчального процесу та пошук схем адаптації студентів до навчального процесу. Одним із виходів є впровадження кейс-технологій у підготовці майбутніх фахівців. В основі кейс-навчання – робота з модельованими практичними ситуаціями, які трапляються в майбутній професійній діяльності. Тому для застосування зазначеного методу з метою підготовки справжнього фахівця необхідно знати історію його виникнення, основні напрямки впровадження, поширення у світовій освітній практиці.

Мета публікації – дослідження історії виникнення й широкого застосування кейс-методу у світовій освітній практиці для його застосування в підготовці майбутніх медичних фахівців.

Виклад основного матеріалу. Термін «кейс-метод» походить від англійського case – випадок або ситуація, тому його також називають методом вирішення конкретних ситуацій, або методом проблемно-ситуаційного аналізу (в англійській літературі CBL – case-based learning).

Кейс-метод забезпечує застосування теоретичних знань для вирішення практичних завдань. На його основі моделюються ситуації, що сприяє розвитку аналітичних, дослідницьких, комунікативних навичок, потрібних у професійній діяльності. Систематична робота студентів із кейсами сприяє розвитку в них здатності створювати стратегії для прийняття рішень.

Кейс-технології в сьогоденні впроваджуються в навчанні різних спеціалістів: студентам пропонують конкретні ситуації із предметної практики майбутньої професійної діяльності, які обговорюються впродовж заняття й активізують комплекс знань, необхідних для вирішення певного завдання. Оскільки це інтерактивний метод, він підвищує зацікавленість до засвоєної дисципліни.

Розглянемо деякі історичні факти про виникнення й упровадження кейс-методу. Кейс-метод у його сучасному вигляді вперше був застосований у викладанні управлінських дисциплін у Гарварді, відомому інноваціями в освіті. Х. Ленгделл вважається піонером у запровадженні методу. Закінчивши Гарвардську школу права, Ленгделл продовжив у ній свою діяльність у якості наукового співробітника і бібліотекаря. 1870 року президент Гарварду Ч. Еліот призначив Х. Ленгделла деканом школи права. Науковець, вивчивши величезну кількість бібліотечного матеріалу з юриспруденції, розпочав розвиток методу кейсів. Використовуючи метод Сократа – проб і помилок, – розвиваючи його, він запропонував студентам працювати з першоджерелами (судовими справами, рішеннями апеляційного суду та ін.), а потім робити власні висновки, інтерпретацію й аналіз досягнутого. Такий підхід різко відрізнявся від традиційного навчання (лекції, семінари і т. ін.), тож викликав значний опір. Окрім того, за перші три роки роботи Х. Ленгделла деканом кількість студентів зменшилася суттєво – від 165 до 117. Підтримка Ч. Еліота допомогла Х. Ленгделлу залишитися деканом до 1895 року; до того часу метод кейсів надійно утвердився в навчанні не лише в Гарварді, а й в шести інших юридичних школах.

Школа бізнесу в Гарварді була заснована в 1908 року. 1912 року в першу програму під назвою «Магістр ділового адміністрування» було введено обов'язковий курс із методів ситуаційного аналізу «Мистецтво ведення бізнесу». Для орієнтації студентів у практичних ситуаціях для ведення курсу запрошувалися власники бізнесу, які могли представити й обговорити проблеми з їхньої практики. За два дні кожен студент повинен був здати письмовий звіт, який містив аналітичний розгляд проблеми й рекомендовані рішення, а потім бізнесмен обговорював ці звіти із групою.

Із приходом нового декана У. Донема 1919 року метод розгляду й аналізу та вирішення ситуацій зазнав ще більшого розвитку [11]. У школі, застосовуючи розглядуваний метод навчання, почали поєднуватися такі галузі знань, як право і бізнес. Окрім цього, викладачам було запропоновано переглянути лекційний підхід на користь «колекціонування кейсів» і роботу з ними.

Цікавим є той факт, що одним з перших, хто переглянув методи роботи, став викладач Ч. Коупленд. Студенти часто влаштовували протести «тупотінням» через нудність його лекцій із маркетингу. Після початку роботи за методом ситуаційного аналізу на заняттях Ч. Коупленда відновився порядок. Невдовзі У. Донема переконав Коупленда замість підручника видати колекцію «ділових задач». У 1921 році були

опубліковані перші збірки кейсів у «Звітах Гарвардського університету про бізнес», а в наступному році вже 85 навчальних закладів почали застосовувати їх у своїй роботі.

У Донем зайнявся організацією занять із застосуванням методу ситуацій, і з того часу Гарвард вважається пропагандистом методу кейсів: наявні видання колекцій кейсів 1931, 1953, 1954, 1969, 1981, 1990 років, а також семінари, майстер-класи з навчання викладачів [11].

1973 року було створено некомерційну організацію «The Case Clearing House of Great Britain and Ireland» (від 1991 року – «European Case Clearing House» (ECCN) за ініціативою 22 закладів вищої освіти [12]. ECCN пов'язана з організаціями різних країнах світу, які надають і використовують кейси. Нині до складу ECCN входить близько 340 організацій, зокрема й The Harvard Business School Publishing, Інститут розвитку менеджменту (IMB) у Лозанні, у Швейцарії, INSEAD, у Фонтенбло у Франції, IESE в Барселоні в Іспанії, Лондонська бізнес-школа в Англії, а також Школа менеджменту в Кранфілді. Кожна організація має свою колекцію кейсів, а право на їхнє розповсюдження має ECCN.

Медична школа Гарварда почала використовувати ситуаційні завдання тільки від 1985 року, більш ніж через 100 років після появи методу, коли декан школи Д. Тостезон поставив завдання зняття проблеми інформаційного перевантаження студентів. Результатом роботи стала зміна навчального плану та введення експериментального тестування, що дозволяло перейти від навчальних програм до активного вивчення медицини методом кейсів.

У подальшому метод набув широкого використання не тільки у вивченні медицини та юриспруденції, а й математики, педагогіки та інших наук (Дж. Маанен, Л. Бреслов, Дж. Ерскін, К. Херрид, В. Ноймс, Р. Прінг, А. Уотсон та ін.) [13].

Нині в Гарварді існує три школи: права, медична та бізнесу, – які найбільш активно будують процес навчання на основі кейс-методу; кожна з них постійно перебуває в пошуку і розглядає альтернативні способи розвитку такого навчання.

В європейській освіті найвідомішою із застосування кейс-методу стала Манчестерська школа бізнесу, яка взяла до уваги основні ідеї Гарварда на початку ХХ століття, але обрала власний спосіб їх розвитку. Для Манчестерської школи характерним є те, що в застосуванні кейс-методу опис ситуації більш короткий, а рішення принципово відкрите і формується в ході групових дискусій.

На сучасному етапі Манчестерська школа переходить від теоретичного дослідження кейсів до практичного інтерактивного навчання, що дозволяє залучати студентів до вирішення реальних бізнес-кейсів у чинних компаніях. Студенти проходять практику в компаніях, які відчувають довірливі об'єктивні труднощі. Основне завдання, яке ставиться перед студентами, – знайти спосіб розв'язання проблеми й домогтися його реалізації.

Гарвард і донині активніше за інші заклади вищої освіти застосовує кейси в навчанні та є безперечним лідером за кількістю годин, що відводяться на заняття за цим методом [14]. Пересічний студент за час навчання в Гарварді розглядає й аналізує до 700 кейсів, витрачаючи до 90% навчального часу на роботу з конкретними ситуаціями.

Активне поширення кейс-методу в світі почалося в 70-80 роки минулого століття; тоді ж цей метод набув популярності й у СРСР. Аналіз ситуацій почали використовувати в навчанні управлінців, в основному, економічних спеціальностей, у ЗВО – насамперед як метод навчання прийняття рішень. Значний внесок у розроблення й упровадження кейс-методу в освіту внесли Г. Брянський, Ю. Катеринославський, О. Козлова, Ю. Красовський, В. Платов, Д. Поспелов, О. Овсянников, В. Рапопорт та ін.

Проте застосування розглядуваного навчання в СРСР викликало низку проблем. Насамперед, застосування методу аналізу ситуацій призвело до широкого поширення ігрових і дискусійних методів навчання; водночас, ідеологічний тиск, закритість системи освіти не сприяли впровадженню методу в навчальних аудиторіях.

По-новому методику case-study почали розглядати в 1990-і роки. Реформування багатьох галузей підвищило попит на фахівців, які вміють діяти в ситуаціях невизначеності, високого ступеня ризику, спеціалістів, здатних аналізувати і приймати рішення. Це, своєю чергою, сприяло тому, що у ЗВО почалося масове оновлення дисциплін і курсів на основі інтерактивних методів навчання.

Уперше кейс-метод презентовано в Україні у 1992 році фахівцями Школи державного управління ім. Дж. Кенеді Гарвардського університету Х. Гусоком та К. Ландбергом в Інституті державного управління і місцевого самоврядування.

Поширення кейс-методу спонукало вчених до розроблення теоретичних засад його застосування. Значний внесок у розробку теоретичних засад упровадження кейс-методу в освітньому процесі вищої школи зроблено вітчизняними й зарубіжними вченими Г. Багієвим, О. Сидоренком, О. Смоляниною, Ю. Сурмінім, В. Чубою, П. Шереметою, які розглядають кейси як метод навчання, як форму організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, як дидактичну технологію, що впроваджується у процесі фахової підготовки [15].

Висновки. Кейс-метод виявився досить ефективним в організації навчання в середовищі більшості напрямків знань і вирішення освітніх завдань. Джерелами кейсів як інтелектуального продукту є життєві ситуації, освіта, яка повинна визначати мету й завдання навчання, і наука, яка створює ключові методології й підходи.

Для того, щоб освітній процес на основі кейс-технологій був ефективним, необхідні дві умови: хороший кейс і методика його застосування в освітньому процесі. Це основне завдання викладача, який впроваджує таке навчання.

Суттєва перевага розгляданого методу полягає в тому, що він поєднується з іншими інноваційними методами навчання.

Метод case-study завоював провідні позиції в навчанні, активно застосовується та вважається одним з найефективніших способів навчання студентів навичкам вирішення типових проблем.

Список використаних джерел

1. Сурмін Ю. Кінець епохи «старанних відмінників». Кейс-метод як засіб якісного оновлення української освіти. *Синергія*. 2001. №2-3. С. 27–33.
2. Ситуационный анализ, или Анатомия кейс-метода / Ю. Сурмин и др. ; под ред. д-ра социол. наук, проф. Ю. Сурмина. Киев : Центр инноваций и развития, 2002. 286 с.
3. Шеремета П. М., Канищенко Л. Г. Кейс-метод : з досвіду викладання в українській бізнес-школі / за ред. О. І. Сидоренка. 2-ге вид. Київ : Центр інновацій та розвитку, 1999. 80 с.
4. Смолянинова О. Г. Развитие методической системы формирования информационной и коммуникативной компетентности будущего учителя на основе мультимедиа-технологий : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Санкт-Петербург, 2002. 504 с.
5. Давиденко В. Чем "кейс" отличается от чемоданчика? *Обучение за рубежом*. 2000. №7. С. 11–17.
6. Михайлова Е. А. Кейс и кейс-метод : процесс написания кейса. *Маркетинг*. 1999. № 5. С. 113–120.
7. Пискунова Н. Н., Прилипко Е. В. Методические особенности применения метода "case-study" для подготовки менеджеров. *Бизнес-образование*. 1999. № 2. С. 91–98.
8. Титова Н. Л. "Базисный" кейс-метод : основы и практика использования. *Бизнес-образование*. 1999. № 2. С. 99–112.
9. Smith C. O., Kardos G. Engineering Cases in Mechanics education / C. O. Smith, G. Kardos
10. Kardos G. Engineering Cases in the Classroom. *Online paper available from Carleton University*. 1979. URL: [http://www \(http://www/\).civeng.carleton.ca/ECL/cclas.html](http://www(http://www/).civeng.carleton.ca/ECL/cclas.html).
11. Garvin David A. Making the Case. *Harvard Magazine*. 2003. September-October. URL: [http://harvardmagazine.com \(http://harvardmagazine.com/\)](http://harvardmagazine.com (http://harvardmagazine.com/)).
12. Психологія і педагогіка. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case study) : навчально-методичний посібник. Львів : ЛІБС УБС НБУ, 2012. 145 с.
13. Шевченко О. П. Навчальний потенціал кейс-методу. *Збірник наукових праць Бердян. держ. пед. ун-ту. Педагогічні науки*. Бердянськ : БДПУ, 2009. № 4. С. 214–218.

14. Адонина Н. П. Кейс-метод : история появления и развития? URL: <http://aspirantura-olimpiada.narod.ru/index/0-96> (<http://aspirantura-olimpiada.narod.ru/index/0-96>)
15. Шевченко О. П. Кейс-стаді в професійній освіті. *Збірник матеріалів наук.-техн. конференції для молодих вчених* : тези доповідей, м. Донецьк, 27 трав. 2007 року. Донецьк : ДонНТУ, 2007. С. 119–122.

Федив В. И., Олар Е. И., Бирюкова Т. В. Исторический аспект возникновения и распространения кейс-метода

В статье приведены факты о возникновении и внедрении кейс-метода в образование, его применении в современности.

Как интерактивный метод обучения кейс-техники позволяют моделировать реальную ситуацию, способствуют развитию аналитических, исследовательских, коммуникативных навыков студентов, необходимых в профессиональной деятельности. Образовательный процесс, построенный на базе кейс-технологии – студентоцентричный, что соответствует современным педагогическим тенденциям.

Ключевые слова: кейс-метод, исторические факты, образование, студент.

Fediv, V. I., Olar, O. I., Biriukova, T. V. The Historical Aspect of the Emergence and Spread of the Case Method

The article provides facts about the origin and implementation of the case method in modern education.

As an interactive method, case technologies allow to simulate a real situation, contribute to the development of analytical, research, communication skills necessary in professional activities. The educational process, which is built on the basis of student-centric case technology, corresponds to modern pedagogical trends.

Key words: case method, historical facts, education, student.

Permanent link to this article: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6204

